

1989. 08.09.

Kérem Pallagi Ferenc miniszterhelyettes elvtárssal közölni az alábbiakat:

A hazai eligazításnak megfelelően felkerestem Alois Lorenz elvtársat, a miniszter első helyettesét. Köszöni a szívélyes üdvözlőket, hasonló jókat kíván Pallagi Ferenc elvtárssal és a BM többi vezetőjének. Javasolja a tervezett találkozó időpontját október 15 után egyeztetni.

Az üzenetnek arra a részére vonatkozóan, miszerint a meglévő politikai, gazdasági problémák miatt ne engedjük meg kölcsönösen, hogy a két szolgálat szembekerüljön egymással, A. Lorenz úgy reagált, hogy véleménye szerint a szocialista országok baráti szolgálatainak vezetői - ahogy ő ismeri - jelenleg olyan tapasztalt, megfontolt, és politikai érzékkel rendelkező személyek, hogy ilyesmit nem engednek meg. Garanciát jelent az ő számára Pallagi et. személye, és az többi, általa ismert belügyi vezető személye kizárja az együttműködést zavaró jelenségeket. (...) A szocialista országokban meg vannak a tartalékok, erők, akik képesek leküzdeni a gondokat. Milyen lehetőségek lenének, hogy magánemberként egy hosszú hétvégére feleségével és valószínűleg egyik fiával Budapestre látogasson, lehetőleg a vénasszonyok nyara idején.

Prága 1989. 08. 27.

- Lang et,-nak - sürgős

Kérem dr. Dankó László ezr. Csoportfőnök-helyettes elvtárssal soron kívül közölni:

Deutsch Tamás és Kerényi György ügye az elmúlt két nap során jogi ügyből fokozatosan politikai ügyé vált.

A hétfő esti tüntetés és letartóztatások után fedőfoglalkozásomhoz, konzuli munkához rendőri, belügyi vonalon minden segítséget megkaptam a baráti szervtől. Olyan gesztusokat tettek, ami lehetővé tette, hogy szerdán hét magyar állampolgárt kiszabadítsunk a kilenc közül. A. Chmelicek, a prágai főkapitány azt is lehetővé tette, hogy újságírók jelenlétében találkozzak a még most is letartóztatásban lévőkkel. A törvény szerint erre nincs lehetőség, de a szabaduló magyarokkal együtt Deutsch-ot és Kerényit is "átszállították" és így a folyosón "várakozva" beszélni tudtunk mindkettőjükkel.

Kezdetől fogva hangsúlyozták, hogy a lefogottak ügyét differenciáltan bírálják el, vagyis a szervezők és a szónok szigorúbb büntetést kap.

Csütörtökön már tudtuk, hogy pénteken átadják a két magyar ügyét a ügyészségnek. Péntek reggel még a büntetés összegében is megegyeztünk előre a Legfőbb Ügyésszel. Csütörtök délután azonban a CSKP KB-ban dolgozó kapcsolataink jelezték, hogy a magyar sajtóban az ügyrel kapcsolatban megjelent cikkek egy részének hangneme, csehszlovák-ellenes irányzatát a politikai vezetők kifogásolták. Csütörtök délután már kaptunk olyan névtelen telefonokat, amelyek követelték a két "főbűnös" példás

megbüntetését. Érezhetően kezdett megváltozni az ügyvel kapcsolatos politikai megítélés. Péntek délelőtt ülésezett a CSKP KB elnöksége (PB) és itt értékelték a hétfői eseményeket. Az ügy kapcsán összecsapott a balos irányzat és a Jakes-vonal, Végül a következő álláspont született:

- a két magyart, mint a tüntetés szervezőit, bujtogatókat, példás szigorúsággal kell megbüntetni;
- a magyar sajtó csehszlovákellenes hangulatot keltő cikkei miatt éreztetni kell a magyar féllel, hogy Csehszlovákia szuverén állam, külső nyomásnak nem enged.

A KB jogi alosztályának vezetője - régi, jó baráti kapcsolatomban - elmondta: délután 14.00-kor eligazítást tartanak a cseh főügyészek és a cseh igazságügyi miniszternek. Elmondta továbbá, hogy a politikai vezetés erőteljesen kifogásolta elsősorban a Magyar Nemzet és a Magyar Hírlap c. lapokban megjelent írásokat. Az itt megjelent írások arról szólnak, hogy Prágában ostromállapot van, páncélautókat vetettek be és közel 70 ezer fő volt a téren stb. Nyugati újságírókra hivatkoztak - akik a valósághoz hű adatokat közöltek. (Tény, hogy mindkét újságban igen negatív, csehszlovákellenes hangulatú és a tényeket torzító írások jelentek meg. Ezt az itt lévő többi magyar újságíró is elismerte,)

Az Elnökség után egyre élesebb hangon kezdett reagálni a csehszlovák sajtó a magyar közleményekre. Jakes főtitkár és Janák, a Szlovák KP főtitkára Besztercebányán, a szlovák nemzeti felkelés évfordulója ünnepén élesen kritizálta a magyar politikai irányvonalat. A vasárnap esti TV-Híradó fő-műsoridőben igen negatívan szólt a magyar újságoknak, az MTI-nek a két magyar ügyével kapcsolatos közleményeiről.

A negatív hatásokat felerősítették a budapesti csehszlovák nagykövetségről - terrorakciók lehetőségéről - érkező híradások.

Operatív kapcsolatomban elemeztük a kialakult helyzetet és megállapítottuk, hogy egy kezdődő magyarellenes kampány kezdetét láthatjuk. Fennáll annak a veszélye is, hogy esetleg elhúzzák a két fiatal ügyét, vagy esetleg lekell tölteniük a büntetésüket. A nagykövetség szorgalmazza az ideiglenes szabadlábra helyezést, de az reálisan nem várható.

Szeretném hangsúlyozni belügyi vonalon, hogy a KÜM konzuli vonalán továbbra is aktívan segítenek nekem, de a döntést ma már politikai szinteken hozzák.

Javasolom felvenni a kapcsolatot a csehszlovák áb. szerv budapesti képviselőjével, vagy közvetlenül az NKO útján tájékoztatni a belügyi vezetést a budapesti csehszlovák nagykövetség körül kialakult helyzetről. Ezzel ellensúlyozni lehetne azokat a "rémisztő" híreket, amelyek Budapestről érkeznek.

- 97 paal -

Prága 1989. 09. 01.

Információink szerint a két magyar ügyében a belső hatalmi harc érdekei döntöttek.

Végül arra tekintettel, hogy a párttagság egyre növekvő aktivitását vetné vissza az "engedékenységre", másrészt az ügy olyan létszámot (! látszatot) mutatna, hogy Csehszlovákia engedett a "külső nyomásnak", ezért a PB ülésén úgy döntöttek, hogy a törvény szigorú betartásával végigviszik az ügyet.

Vasárnap-hétfőre azonban az ügy politikai hatása visszajára fordult. Egyre több jelzés szerint a közvéleményben elterjedt, hogy a magyarok képesek harcolni saját állampolgáraikért, míg ez a csehszlovák szervekről nem mondható el.

A keddi bírósági tárgyalás majdnem teljes fiaszkóval ért véget. A felhozott vádpontokat, a szándékosságot nem sikerült bizonyítani. A tanúk saját vallomásukba belekeveredtek. Az ügyvéd mesterien cáfolta a vád minden egyes mondatát, rámutatva arra, hogy a tárgyalást már politikai érdekek befolyásolják - ami megengedhetetlen. A bíró korrekt magatartást tanúsított - igaz, erre a jelenlevő ellezéki jogászok miatt is rákényszerült. A feszültség az ítélethirdetéskor szökött a legmagasabbra. Az ítélet kihirdetése után az ügyész felállt és elment telefonálni. Mint később kiderült, a cseh Legfőbb Ügyésszel beszélt, aki arra utasította, hogy kérje ki a nyolc napos gondolkodási időt. Úgy az ítélet nem emelkedett jogerőre, sőt, az ügyész később fellebbezhetett volna, akkor akár hat hétig is elhúzódhatott volna a tárgyalás. Ekkor a két magyar továbbra is őrizetbe maradt volna. A bíró ekkor szünetet rendelt el. Azonnal értesítettem a nagykövetséget és közel háromnegyed órás telefonálgatás után - Stépánt, prágai I. titkárt, a legfőbb ügyész személyesen hívta az ügyvivő - a bíró végül úgy döntött, hogy az ítéletet jogerőre emeli. Tekintettel arra, hogy a pénzbüntetés kiutasítással párosult, Kerényit és Deutsch-ot nem helyezték szabadlábra.

A formaságok lerendezése legalább két napot vett volna igénybe. Az ügy azonban ekkor már ismét visszakerült a prágai rendőrfőkapitányság hatáskörébe, mivel a kiutasítást (vagyis a határra szállítást) neki kell végrehajtania. Amikor ez a körülmény ismertté vált, szünet elrendelését kértem a bírótól. A bíró teljesítette a kérést, mert ő is minél előbb le akarta zárni az ügyet, megértve, hogy milyen politikai következményei lehetnek, ha a két magyar fiatal nem szabadul.

Ekkor már fél hat volt. Telefonon felhívtam A. Chmelicek-et és ismét segítségét kértem. Ő azonnal megértette, hogy miről van szó és azonnal intézkedett. Utasítására Deutsch-ot és Kerényit húsz perc alatt szabadlábra helyezték, azonnal a repülőtérre szállították őket. Időközben intézkedtünk a 18.20-kor induló MALÉV-járat visszatartására. Így sikerült megoldani az ügyet.

Összefoglalón megállapítható, hogy míg a belügyi szervek igen készségesek, aktívak voltak és az ügy mielőbbi lerendezésére törekedtek, addig az ügyészség, a Legfőbb Ügyész, az igazságügyi miniszter óvatosságot tanúsított - megvárta a politikai vezetés döntését. A külügyminiszter és a budapesti csehszlovák nagykövetség pedig kimondottan késleltette az ügy gyors lerendezését. Igaz, a KÜM konzuli főosztályvezetője megpróbált segíteni, de a KÜM felső vezetése elzárkózott az együttműködés elől.

Igen negatív hatást váltott ki a budapesti csehszlovák nagykövetségről érkező "rémhírek" is. Végezetül meg kell említeni, hogy egyes szélsőséges, szenzációt hajhászó újságcikk igen nehezítették az ügy megoldását. Javaslom a fentiekről háttértájékoztatást adni a felső vezetésnek.

- 100 paal -

[ABTL 1.11.4. T-VVVI./1989.]